

itp.). Ponadto w skład gruntów Skarbu Państwa wchodzi także grunty znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (9961 ha) oraz grunty Agencji Nieruchomości Rolnych (674 ha).

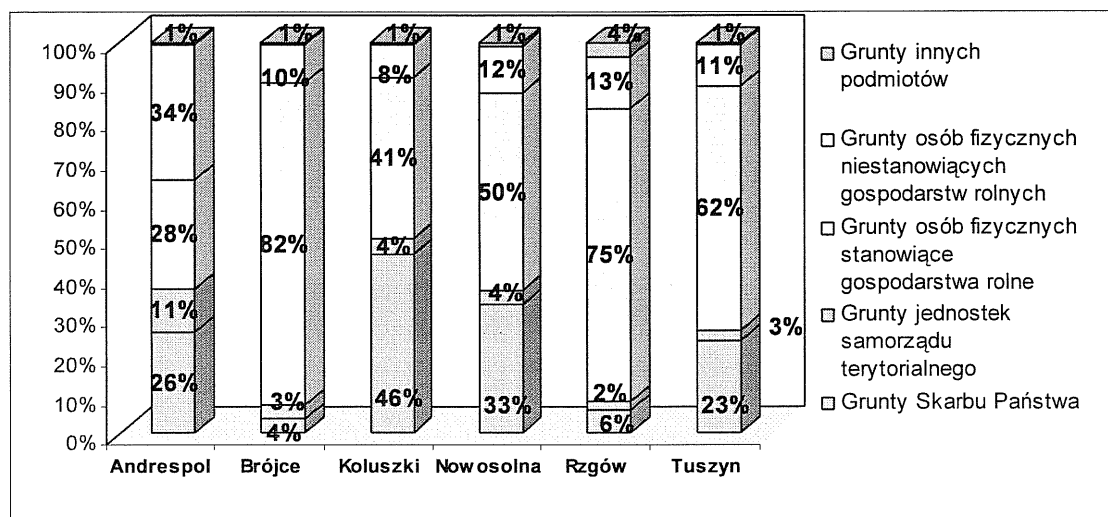
Struktura własnościowa powiatu łódzkiego wschodniego zdominowana jest przez własność osób fizycznych, które są właścicielami 68% ogólnej powierzchni powiatu. Większość (83%) tych nieruchomości to grunty stanowiące gospodarstwa rolne (wyjątkiem są 2 gminy – Koluszki oraz Andrespol, w których gospodarstwa rolne nie stanowią większości).

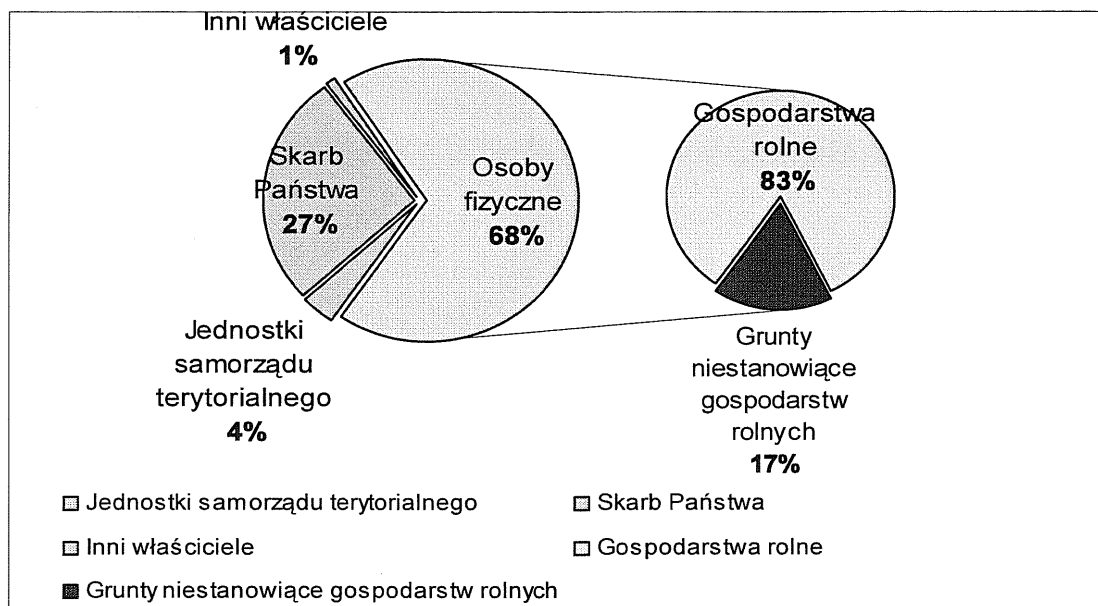
Pozostały udział stanowią grunty Skarbu Państwa (27%) oraz grunty jednostek samorządu terytorialnego (4%).

W skład gruntów Skarbu Państwa wchodzi także te nieruchomości, które zostały oddane w użytkowanie wieczyste oraz grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych. Pozostałe grunty stanowią m. in. grunty spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot gruntowych, kościołów i związków wyznaniowych oraz grunty stanowiące własność spółek prawa handlowego, partii politycznych i stowarzyszeń.

Jedyną gminą, w której własność osób fizycznych nie stanowi znaczącej większości są Koluszki, w której Skarb Państwa wraz z jednostkami samorządu terytorialnego posiada 50% gruntów.

Na przedstawionym poniżej rysunku zaprezentowana została struktura własnościowa dla poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu.

Rys. 3 i 4. Struktura własności gruntów w obrębach poszczególnych gmin oraz ogólna struktura własności na terenie powiatu. Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji gruntów.

Z uwagi na doskonałe położenie powiatu, tj. bliskość trzeciego (stan wg liczby ludności na II kwartał 2007 r.) co do wielkości miasta w Polsce – Łodzi, wielość centrów handlowych oraz bardzo dobrze skomunikowaną infrastrukturę drogową, a także potrzeby mieszkaniowe aglomeracji łódzkiej w powiecie są znakomite warunki sprzyjające rozwojowi gospodarczemu. Prowadzi to do ogromnego zainteresowania inwestorów oraz osób fizycznych gruntami położonymi w bliskim sąsiedztwie z Łodzią. Tylko w 2007 roku zanotowano 1340 transakcji kupna-sprzedaży nieruchomości na łączną wartość 197,764 mln zł. Wiodącą rolę w tych transakcjach odgrywają zabudowane działki gruntu położone w obrębach miast, choć grunty rolne również stanowią niemały udział w obrocie nieruchomościami na terenie powiatu. Tendencja ta prawdopodobnie nie ulegnie zmianie w najbliższych latach. Powiat Łódzki Wschodni stanowi doskonałą alternatywę dla Miasta Łodzi. Wielu mieszkańców Łodzi nabywa nieruchomości w dobrze skomunikowanych podmiejskich miejscowościach, co w połączeniu z walorami turystycznymi i rekreacyjnymi powiatu stanowi niemałą motywację dla ewentualnych nabywców.

II.2.1.7.c – Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społeczeństwa i jego rozwoju, oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej.

Jednym z ważniejszych czynników, który może się przełożyć na sukces w dziedzinie turystyki w powiecie są jego walory przyrodniczo-ekologiczne i kulturowo-zabytkowe. Urzekające są malownicze pejzaże otwartego krajobrazu, falista i pagórkowata powierzchnia wzniesień, z rozsianymi między nimi lasami i zespołami zwartej zieleni wysokiej. W wyraźnie zarysowanych dolinach i dolinkach, wśród drzew, łąk, pól i lasów wiją się rzeki i połyskują tafle stawów i rozlewisk. Na tle wzniesień i obniżeń dolinnych oraz

falistych wysoczyzn rysują się elementy dziedzictwa kulturowego (współczesne i zabytkowe): sylwety miasteczek, pasma osadnicze zabudowań wsi ulicowych, siedliska i majątki ziemskie, pojedyncze obiekty architektoniczne. W wielu przypadkach wtapiają się harmonijnie w krajobraz i podnoszą jego walory estetyczne. Strukturę krajobrazu kulturowego dopełniają elementy mniejsze, ale bardzo znaczące dla tożsamości regionu: miejsca pamięci, cmentarze, pomniki, ślady dawnego osadnictwa oraz bardzo liczne kapliczki i krzyże przydrożne.

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego znajduje się wiele zabytkowych i wartościowych obiektów urbanistycznych i architektonicznych. Wśród nich na uwagę zasługują: zabytkowe rezydencje wraz z towarzyszącymi im zespołami parkowymi i folwarkami, kościoły, obiekty techniki (przede wszystkim dawne młyny wodne oraz zabytki związane z kolejnictwem), a także wymienione już wcześniej miejsca pamięci, cmentarze i elementy małej architektury, stanowią atrakcję dla odwiedzających turystów.

Do najciekawszych zabytków sakralnych Powiatu Łódzkiego Wschodniego należą:

- ✓ Murowany kościół neogotycki w Kurowicach z lat 1902-1913,
- ✓ Murowany kościół p.w. Św. Barbary w Starych Skoszewach z lat 1934-36.

Na obszarze powiatu znajdują się liczne cmentarze, zwłaszcza ewangelickie. Większość z nich niestety jest zaniedbana, zniszczona i nie jest możliwe odczytanie inskrypcji na nagrobkach. Jednak na szczególną uwagę zasługuje cmentarz w Wiączyniu Dolnym, który składa się z dwóch części: rosyjskiej i niemieckiej.

Wymienione powyżej obiekty, elementy urbanistyczne i architektoniczne są dość znacznie rozproszone w terenie. Zdecydowanie natomiast brakuje czytelnej informacji o terenie w formie kierunkowskazów i tablic informacyjnych. Odczuwalny jest również brak folderów i przewodników, które opisywałyby atrakcyjne elementy dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego terenu, zawierające ponadto propozycje szlaków wiodących od jednej perełki architektonicznej do drugiej.

II.2.1.7.d – Uwarunkowania ochrony środowiska

Stopień uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Ilość ścieków odprowadzonych na terenie powiatu łódzkiego wschodniego w roku 2006 wyniosła 3 950 m³/dobę. W tabelach poniżej zaprezentowana jest charakterystyka ścieków odprowadzonych z obiektów na terenie powiatu oraz charakterystyka oczyszczalni ścieków. Tabela zawiera zestawienie danych ilościowych i jakościowych głównych wskaźników zanieczyszczenia w poszczególnych zakładach. Stwierdza się, że na terenie powiatu większość odprowadzanych ścieków to oczyszczone ścieki komunalne z Koluszek, Tuszyna i Rzgowa. Poważny udział mają również zrzuty ze Stacji Uzdatniania Wody w Kalinku gmina Rzgów. Głównie są to stosunkowo czyste wody odprowadzane z kładowników, do rzeki Strugi i dalej do Neru. Wszystkie obiekty posiadają pozwolenia wodno-prawne na odprowadzanie ścieków.

Charakterystyka ścieków odprowadzonych z obiektów na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Nr	Nazwa zakładu	Odbiornik	Ilość ściek	BZT5	ChZT	Azot ogóln	Fosfor ogólny
		- rzeka	m ³ /rok	kg/rok	kg/rok	kg/rok	kg/rok
1.	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie	Wolbórka	233 000	1 514	8 425	-	-
2.	Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi. (lokalizacja w Tuszynie)	Dobrzyńka	47 815	255	1 387	-	-
3.	Osiedlowa Oczyszczalnia Ścieków Żeromin gm. Tuszyn	Wolbórka	6 417	18	65	-	-
4.	ZWiK Sp z o.o. Stacja Uzdatniania Wody Kalinko	Struga	252 092	358	2 650	220	35
5.	Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Rzgowie	Ner	292 730	4 891	20 951	5 767	383
6.	Oczyszczalnia gminy Andrespol w Kraszewie	Miazga	47 085	1 058	3 102	-	-
7.	Spółdzielnia Mleczarska w Kraszewie	Miazga	100 740	1 679	5 402	-	-
8.	Stone Masters (d. Ceramika Budowlana) w Andrespolu	Miazga	7 300	182	438	-	-
9.	Miejska Oczyszczalnia Ścieków Koluszek	Piasecznica	432 730	5 292	43 435	-	-
10.	Baza Paliw Nr 1 Koluszek	Mroga	29 200	73	1 387	-	-
11.	Dom Pomocy Społecznej w Lisowicach	Mroga	3 553	7	59	-	-
12.	Oczyszczalnia Ścieków Byszewy	Moszczenica	657	18	77	-	-

Charakterystyka oczyszczalni ścieków

Nr	NAZWA ZAKŁADU	RODZAJ OCZYSZCZALNI	URZĄDZENIA OCZYSZCZAJĄCE
1	2	3	4
1	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie	mechaniczno - biologiczna	przepompownia z komorą krat, bioblok WS 400x2, komory stabilizujące osad, basen fermentacyjny, poletka osadowe
2	Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi. (lokalizacja w Tuszynie)	mechaniczno - biologiczna	2 kraty, piaskownik, osadniki Imhoffa, złoża biologiczne, reaktor osadu czynnego, osadnik wtórny, chlorator, komora odkażania osadu, poletka osadowe
3	Osiedlowa Oczyszczalnia Ścieków Żeromin gmina Tuszyn	mechaniczno - biologiczna	kanal odpływowy ścieków wraz z kratą ręczną TKR-400, budynek przepompowni ścieków, osadnik gnilny 3 komorowy, kanal odpływowy ścieków po osadniku, 2 stawy ściekowe
4	ZWiK Sp z o.o. Stacja Uzdatniania Wody Kalinko gmina Rzgów a - ścieki przemysłowe b - ścieki bytowe	mechaniczna mechaniczno - biologiczna	13 poziomych osadników, 6 pól osadowych, przepompownia ścieków, osadnik Imhoffa, złoża biologiczne, studnia zbiorcza ścieków sanitarnych
5	Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Rzgowie	mechaniczno - biologiczna	punkt zlewny, krata koszowa, zbiornik z przepompownią, BOS-500, staw stabilizacyjny, poletka osadowe
6	Oczyszczalnia gminy Andrespol w Kraszewie	mechaniczno - biologiczna	punkt zlewny, krata, piaskownik, zbiornik retencyjno-uśredniający, 2 komory osadu czynnego z dozowaniem PIX, zbiornik osadu nadmiernego, stacja odwadniania osadu z polielektrolitem
7	Spółdzielnia Mleczarska w Kraszewie	mechaniczno - biologiczna	rów biologiczny
	Stone Masters (d. Ceramika Budowlana) w Andrespolu	mechaniczna	osadnik gnilny
9	Miejska Oczyszczalnia Ścieków Koluszki	mechaniczno - biologiczna	BIOBLOK PS-1200, piaskownik poziomy, sito bębnowe, złoża biologiczne,
10	Baza Paliw Nr 1 Koluszki	mechaniczno - biologiczna	krata koszowa, zbiornik retencyjny, BIOBLOK Mu-50 (reaktor SBR), zagęszczacz

Nr	NAZWA ZAKŁADU	RODZAJ OCZYSZCZALNI	URZĄDZENIA OCZYSZCZAJĄCE
1	2	3	4
11	Dom Pomocy Społecznej w Lisowicach	mechaniczno - biologiczna	MINIBLOK M-9
12	Oczyszczalnia Ścieków Byszewy	mechaniczno - biologiczna	krata w studni, zbiornik wyrównawczy, 2 pompy zatapialne, osadnik wstępny z przegrodą szczelinową, 2 komory napowietrzania, reaktor Nebraska z dmuchawą, osadnik wtórny

Zaopatrzenie w wodę

Zwodociągowanie powiatu ocenia się na 90%. Brak jest przeważnie wodociągów na tych terenach, gdzie ich prowadzenie nie było uzasadnione ekonomicznie (pojedyncze zabudowania położone z dala od większych skupisk ludności i głównych ciągów komunikacyjnych).

Przez powiat przechodzą 2 główne magistrale wodociągowe dostarczające wodę z Pilicy do Łodzi, generalnie jednak zaopatrzenie w wodę w poszczególnych gminach oparte jest o wody podziemne ujmowane za pośrednictwem studni głębinowych z czwartorzędowych, trzeciorzędowych, kredowych i jurajskich utworów wodonośnych i dostarczane odbiorcom siecią wodociągów. Na terenie powiatu eksploatowanych jest obecnie 40 komunalnych i wiejskich ujęć wód podziemnych, z tego w gminie Andrespol – 6 ujęć, w gminie Brójce – 8 ujęć, w gminie Koluszki – 7 ujęć, w gminie Nowosolna – 6 ujęć, w gminie Rzgów – 6 ujęć i w gminie Tuszyn – 7 ujęć wód podziemnych. Z magistrali „Pilica-Łódź” zasilana jest dodatkowo gmina Andrespol. Problemem (szczególnie w gminie Nowosolna) jest jakość rur wodociagowych budowanych w dawniejszym okresie z azbestu, co wymusza konieczność wymiany niektórych odcinków sieci. Zgodnie z” Informacją o stanie środowiska na obszarze powiatu łódzkiego wschodniego” WIOŚ ,2008 - zużycie wody na terenie powiatu łódzkiego wschodniego wg informacji zakładów przemysłowych i komunalnych wyniosło w roku 2006 – 9 306 m³/dobę.

Ilość wody pobranej w latach 2005 - 2006 z miejskich sieci wodociagowych przez przemysł i gospodarkę komunalną zamieszczono w tabelach poniżej:

Ilość wody pobieranej przez przemysł w latach 2005 - 2006 z ujęć własnych (m³/dobę) wg źródeł WIOŚ 2008r

Powiat	Ujęcia				Łącznie	
	głębinowe		powierzchniowe			
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
łódzki wschodni	475	911	-	-	475	911

Ilość wody pobieranej przez przemysł w latach 2005 - 2006 z sieci miejskich (m³/dobę)

Powiat	Ujęcia				Łącznie	
	głębinowe		powierzchniowe			
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
łódzki wschodni	179	258	-	-	179	258

Źródło danych WIOŚ 2008

Ilość wody pobieranej przez gospodarkę komunalną w latach 2005 - 2006 (m³/dobę)

2005 - 2006 (m³/dobę)

Powiat	Ujęcia				Łącznie	
	głębinowe		powierzchniowe			
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
łódzki wschodni, w tym:	7 478	7 959	139	178	7 617	8 137
m. Koluszki	2 433	2 515	-	-	2 433	2 515
m. Tuszyn	1 059	1 302	-	-	1 059	1 302
wodociągi wiejskie	3 986	4 142	139	178	4 125	4 320

Źródło danych WIOŚ 2008

Gospodarka odpadami

W 2007 r. na terenie powiatu eksploatowano cztery składowiska. Ilości odpadów przyjętych w 2007 roku na te obiekty zamieszczono w poniższej tabeli

Składowisko	Typ składowiska	Powierzchnia całkowita składowiska [ha]	Data rozpoczęcia i zakończenia eksploatacji	Roczna ilość odpadów [Mg]
Składowisko odpadów stałych w Kruszwie gm. Tuszyn	IN	2,10	1980	1 081,95
Miejskie wysypisko odpadów komunalnych w Koluszkach	IN	2,54	1975	88,80
Składowisko odpadów komunalnych w Rzgowie	IN	2,54	1999	2 590,56
Zakładowe pola osadowe dla Wydziału Produkcji Wody -Sulejów w Kalinku	O	13,80	1974	424,32

Źródło: Dane WIOŚ Łódź

Data zakończenia eksploatacji składowiska:

przed 2009

między 2009 - 2012

po 2012

IN - składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne

N - składowisko odpadów niebezpiecznych

O - składowisko odpadów obojętnych

Gospodarka odpadami przemysłowymi w powiecie łódzkim wschodnim w 2006 r.

Ilość odpadów innych niż niebezpieczne [Mg]				
wytworzona	magazynowanych	odzyskanych	umieszkodliwiona	składowana
18 409,724	310,059	17 323,479	59,259	716,927
Ilość odpadów niebezpiecznych [Mg]				
wytworzona	magazynowanych	odzyskanych	umieszkodliwiona	składowana
7,503	2,495	1,062	3,946	-

Źródło: Dane WIOŚ Łódź

Najwięksi producenci odpadów przemysłowych w Powiecie Łódzkim Wschodnim w 2006 roku

Producent	Ilość odpadów [Mg]				
	wytworzona	magazynowana	wykorzyst.	umieszkod.	składowana
Koluszki Foundry & Machinery w Koluszkach	16 335,72	266,03	16 052,40	0,09	17,20
Zakład Przetwórstwa Mięsnego „GROT” w Starowej Górze	951,887		951,822	0,065	

*Źródło: Dane WIOS Łódź***Najwięksi producenci odpadów niebezpiecznych w Powiecie Łódzkim Wschodnim w 2006 roku**

Producent	Ilość odpadów [Mg]				
	wytworzona	magazynowana	wykorzyst.	umieszkod.	składowana
AGROPHARM S.A. Zakład w Przypuszcie	2,729	-	-	2,729	-

*Źródło: Dane WIOS Łódź***Pozostałe uwarunkowania w tym hałas**

W sytuacji niedostatku danych monitoringowych (w tym całkowity brak państwowego monitoringu hałasu) trudno jednoznacznie udokumentować wpływ niedomagań infrastruktury komunikacyjnej na stan środowiska powiatu. Opisane wyżej uwarunkowania upoważniają jednak do następujących stwierdzeń:

- ✓ przebieg wąskich korytarzy komunikacyjnych w sąsiedztwie zabudowy, a przy tym ich nienajlepszy stan techniczny, to przyczyna znaczących uciążliwości akustycznych zarówno na terenach miejskich, jak wiejskich;
- ✓ znaczny udział dwutlenku azotu w powietrzu na terenie powiatu świadczy o istotnym udziale komunikacji drogowej w generowaniu zanieczyszczeń;
- ✓ gęsta sieć dróg, w tym autostrada, drogi krajowe i wojewódzkie spowodowała fragmentację przestrzeni przyrodniczej powiatu i przyczyniła się do degradacji lokalnych korytarzy ekologicznych, jakimi są niewielkie doliny rzeczne;
- ✓ w miarę porządkowania gospodarki ściekowej na terenie powiatu, jako istotne zaczęły być postrzegane zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych (niewielkich cieków) zanieczyszczeniami zawartymi w wodach opadowych odprowadzanych z dróg;
- ✓ o ile uciążliwości środowiskowe ze strony infrastruktury kolejowej mają tendencję spadkową, o tyle uciążliwości związane z funkcjonowaniem sieci drogowej mogą być ograniczone pod warunkiem poprawy stanu technicznego dróg, rozbudowy systemów komunikacji publicznej oraz bezwzględnej eliminacji pojazdów nie spełniających wymogów technicznych.

II.2.1.8 – Sfera społeczna

II.2.1.8.a – Sytuacja społeczna

Mianem problemu społecznego określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności, w której występuje, oceniane przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne, konieczne do wyeliminowania. Transformacja i rozwój polskiej gospodarki w latach 1989-2007 wiązały się z występowaniem szeregu negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Pojawiły się nowe problemy, nasiliły się inne, występujące dotychczas w ograniczonym zakresie. Wśród dominujących problemów społecznych występujących współcześnie w Polsce wymienia się przede wszystkim: bezrobocie, utrwalanie i rozszerzanie się ubóstwa, w tym ubóstwa dzieci, bezdomność, uzależnienia, przestępczość, przemoc. Problemy te wiążą się z wykluczeniem społecznym, dezintegracją społeczną, marginalizacją wielu wspólnot. Wśród wymienionych niekorzystnych zjawisk społecznych bezrobocie jawi się jako najważniejsza kwestia. Bezrobocie swym destrukcyjnym oddziaływaniem dotyka bowiem bezpośrednio nie tylko jednostkę czy rodzinę, ale także całe społeczności, Państwo. Wiąże się ono z szerokimi negatywnymi skutkami psychologicznymi. Stanowi również podłoże do występowania dysfunkcji o charakterze patologii społecznych. Pomoc społeczna w swych codziennych oddziaływaniach spotyka się z osobami i rodzinami dotkniętymi wszystkimi z wyżej wymienionych problemów. Wśród dominujących przyczyn korzystania z pomocy społecznej wymienia się najczęściej ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwałą chorobę, potrzebę ochrony macierzyństwa, alkoholizm. Powyższe czynniki znajdują swoje odzwierciedlenie także w Powiecie Łódzkim Wschodnim.

II.2.1.8.b – Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa

Na warunki i jakość życia mieszkańców bezpośredni wpływ ma sytuacja społeczna i gospodarcza w panująca w skali kraju, ponadto sfera życia kształtowana jest przez lokalnie występujące czynniki, które na bieżąco są diagnozowane. Najczęstszy wpływ na sferę życia mieszkańców wpływają w Powiecie Łódzkim Wschodnim takie czynniki jak bezrobocie i ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, niepełność rodzin, wielodzietność, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, przemoc w rodzinie, które są płaszczyzną do wdrażania rozwiązań systemowych mających na celu ich wyeliminowanie. Kwestią społeczną szczególnie dolegliwą dla środowisk lokalnych na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego jest zjawisko ubóstwa. W Powiecie Łódzkim Wschodnim funkcjonuje 8 instytucji prowadzących działalność wspierającą społeczność lokalną. W tym 4 instytucje działające na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych patologią natomiast pojedyncze instytucje pomagające osobom niepełnosprawnym, z uzależnieniami oraz starszym. Ponadto w powiecie obok instytucji wsparcia działa szereg organizacji pozarządowych. Jeśli chodzi o poziom bezpieczeństwa to należy stwierdzić, że w okresie od stycznia do grudnia 2007 r., na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego stwierdzono ogółem 1728 przestępstw, w analogicznym okresie 2006 roku stwierdzono 2028 przestępstw, wskaźnik dynamiki wyniósł 84,8%. Odnotowano o 310 przestępstw mniej niż w roku 2006. Stwierdzono 107 przestępstw gospodarczych. W tym obszarze wskaźnik dynamiki wyniósł 132,1%. Ogółem w 2007r., wykryto 1121 przestępstw a w roku 2006 wykryto 1065. Wykrywalność ogólna w 2007r., kształtowała się na poziomie 65,7% natomiast w 2006r., na poziomie 51,9%. W zakresie wykrywalności przestępczości kryminalnej w 2007r., wyniosła ona 50,5% a w 2006r., wskaźnik ten wyniósł 33,1%. W roku 2007 przedstawiono zarzuty 371 osobom, w tym 129 nieletnim. Łącznie skierowano 303 wnioski o zatwierdzenie aktu oskarżenia, 58 wniosków do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich. W zakresie przestępstw gospodarczych odnotowano 68 podejrzanych – w tym skierowano 21 aktów oskarżenia. Najczęstsze zjawiska patologiczne występujące wśród dzieci, młodzieży i w rodzinie na terenie powiatu to:

1. narkomania

2. alkoholizm
3. przemoc wobec dzieci i młodzieży
4. przemoc w rodzinie
5. subkultury młodzieżowe (ze szczególnym rozpoznaniem w obszarze problematyki dotyczącej kibiców)
6. sekty nowe ruchy religijne
7. prostytutka nieletnich
8. wykorzystywanie seksualne małoletnich
9. bezrobocie
10. samobójstwa
11. hazard
12. inne zagrożenia negatywnie wpływające na rozwój młodzieży.

Mając na uwadze efektywne realizowanie zadań służbowych wynikających ze strategii Komendanta Wojewódzkiej Policji i planów wykonawczych KPP Powiatu Łódzkiego Wschodniego służby prewencyjne KPP powiatu łódzkiego wschodniego realizowały między innymi poniższe cele:

- ✓ Konsekwentna realizacja zadań określonych w rządowym programie „Razem Bezpieczniej”.
- ✓ Utrzymanie niskiego poziomu zagrożenia przestępczością przeciwko życiu i zdrowiu oraz mieniu.
- ✓ Wdrażanie działań profilaktycznych skierowanych dla młodzieży do młodzieży wobec nasilających się negatywnych zjawisk społecznych.
- ✓ Zapobieganie popełnianiu i zdecydowanie ściganie sprawców wykroczeń. Ograniczenie skali występowania czynów o charakterze chuligańskim.
- ✓ Poprawa bezpieczeństwa w środkach komunikacji publicznej.
- ✓ Zapobieganie przestępczości pospolitej poprzez kierowanie policjantów adekwatnie do występujących zagrożeń. Zwiększenie ilości widocznych patroli w miejscach publicznych.

Działania podejmowano w poniższych obszarach:

- ✓ I obszar działania – Bezpieczeństwo w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania. W ramach zadania „aktywny dzielnicowy – policjant pierwszego kontaktu identyfikujący lokalne problemy oraz dostarczający informacji uzyskanych podczas obchodu rejonu służbowego Rozkazem Organizacyjnym Komendant Powiatowy Policji powiatu łódzkiego wschodniego z dniem 15 kwietnia utworzył w Sekcji Prewencji Zespół ds. Wykroczeń. Zadaniem funkcjonariuszy jest prowadzenie postępowań w sprawach o wykroczenia, co dotychczas dokonywali dzielnicowi. Tym samym zapewniono obecność dzielnicowych w rejonach służbowych. Podobne rozwiązanie organizacyjne zaplanowane zostało na 2008r., w strukturze organizacyjnej KP Tuszyn.
- ✓ II obszar – ograniczenia liczby kradzieży z włamaniami do obiektów poprzez zastosowanie i wykorzystanie nowoczesnych środków techniki operacyjnej”.
- ✓ III obszar – Kontrola punktów sprzedaży alkoholu pod kątem ujawnienia nielegalnych punktów sprzedaży. Łącznie likwidacja 28 punktów nielegalnego posiadania i wytwarzania, sprzedaży alkoholu.
- ✓ IV obszar – Bezpieczeństwo w środkach komunikacji publicznej.
- ✓ V obszar – Bezpieczeństwo w Ruchu Drogowym wedle zadania „Prowadzenie działalności profilaktycznej skierowanej na zapewnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na drogach”
- ✓ VI obszar – Bezpieczeństwo w działalności gospodarczej w celu objęcia wzmożonym dozorem policyjnym miejsc, gdzie prowadzenie działalności jest szczególnie zagrożone kontynuowano współpracę z OPP w Łodzi. Komendant Wojewódzkiej Policji w Łodzi skierował do Dyspozycji Komendanta Powiatowego Policji powiatu łódzkiego wschodniego 121 razy jedną do dwóch drużyn OPP w Łodzi do pełnienia służby na największych targowiskach w województwie łódzkim, tj. w Rzgowie, Tuszynie i Głuchowie.

- ✓ VII obszar – Ochrona dziedzictwa narodowego funkcjonariusze podjęli działania zmierzające do poprawy ochrony obiektów sakralnych oraz innych obiektów, w których zgromadzone są dobra kultury narodowej. Policjanci ponownie nawiązali kontakt z proboszczami parafii uaktualniając listę dóbr i miejsc ich przechowywania. Propagowali właściwe zabezpieczenie techniczne oraz uczulali na nienaturalne zainteresowanie dobrami kultury nieznanym im osób.

Wdrażanie działań profilaktycznych skierowanych do młodzieży wobec nasilających się negatywnych zjawisk społecznych:

- ✓ Krajowy program niedostosowania społecznego i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.
- ✓ Krajowy program przeciwdziałania narkomani na lata 2006 – 2010
- ✓ Krajowy program przeciwdziałania Przemocy w rodzinie (w szczególności informacja dotycząca tworzenia zespołów interdyscyplinarnych w ramach lokalnych koalicji przeciw przemocy). W roku 2007 kontynuowano działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Działania profilaktyczne KPP powiatu łódzkiego wschodniego:

- ✓ zapobieganie demoralizacji wśród nieletnich
- ✓ inicjatywy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa (przykład akcji, wzmożonych działań z wykorzystaniem sił własnych i przydzielonych)
- ✓ współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci , młodzieży i rodziny
- ✓ przykłady programów prewencyjnych wraz z ich krótką charakterystyką (nazwa, adresaci, cele, sposób realizacji, podmioty współpracujące)
- ✓ współpraca z innymi komórkami Policji (obieg informacji o nieletnich)
- ✓ przedsięwzięcia własne podjęte na rzecz przeciwdziałania demoralizacji, przestępczości i patologii wśród nieletnich oraz realizowane we współpracy z innymi podmiotami.

II.2.1.8.c – Oświata i edukacja

Do zadań własnych powiatu łódzkiego wschodniego należy prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych, szkół specjalnych, specjalnego ośrodka szkolno – wychowawczego oraz poradni psychologiczno – pedagogicznej.

Wykaz i rozmieszczenie szkół i placówek:

Miasto Koluszki

I Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza ul. Kościuszki 16

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 ul. Wigury 2

- ✓ Technikum Nr 1
- ✓ Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- ✓ Technikum Uzupełniające dla Dorosłych

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 ul. Budowlanych 8

- ✓ I Liceum Profilowane
- ✓ Technikum Nr 2
- ✓ II Liceum Ogólnokształcące

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy ul. Budowlanych 8

- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 3
- ✓ Gimnazjum Nr 3

- ✓ Szkoła Przysposabiająca do Pracy (od dnia 1.09.2008r.)
- ✓ internat

Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna , ul. Korczaka 5

Miasto Tuszyn

1) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. Żeromskiego 31

- ✓ Liceum Ogólnokształcące
- ✓ Liceum Profilowane
- ✓ Technikum
- ✓ Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
- ✓ Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych

W liceach ogólnokształcących utworzono klasy o rozszerzeniach programowych w następujących przedmiotach:

- ✓ j. angielski, matematyka, geografia, informatyka
- ✓ biologia, chemia, fizyka, matematyka
- ✓ historia, j. polski, geografia, wiedza o społeczeństwie
- ✓ biologia, historia, geografia

W szkołach typu technikum kształci się w zawodach:

- ✓ technik elektryk, specjalność elektroenergetyka
- ✓ technik mechanik, specjalność obsługa i naprawa pojazdów samochodowych
- ✓ technik handlowiec
- ✓ technik informatyk
- ✓ technik elektronik
- ✓ technik mechatronik
- ✓ technik logistyk

Liceum profilowane kształci w następujących profilach:

- ✓ ekonomiczno – administracyjny
- ✓ socjalny

Liczba uczniów, oddziałów i pracowników placówek oświatowych.

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE					
l.p.	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba zatrudnionych nauczycieli [etat]	Liczba pozostałych pracowników [etat]
1	Liceum Ogólnokształcące w Koluszkach	377	12	27,03	9
2	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Koluszkach	322	12	29,15	11
3	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach	292	12	27,03	9
4	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Tuszynie	117	4	9,47	4,5
	w tym Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	20	1		
Razem		1 108	40	92,68	33,5
SZKOŁY SPECJALNE					
5	Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Koluszkach: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Szkoła Przystosowująca do Pracy	64	6	26,39	8,5
PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA W KOLUSZKACH					
6	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koluszkach	-	-	12	4,25
Ogółem		1 172	46	131,07	46,25

Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Łodzi

II.2.1.8.d – Opieka zdrowotna

W Powiecie Łódzkim Wschodnim w gminach działają placówki służby zdrowia, które zapewniają mieszkańcom podstawową opiekę medyczną. Jedynie gmina Nowosolna nie posiada gminnego ośrodka zdrowia – tu pacjenci leczą się głównie w ośrodkach w Łodzi i Brzezinach. Zakłady Opieki Zdrowotnej w powiecie zatrudniają lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, lekarzy specjalistów (w wielu specjalnościach) oraz pielęgniarki środowiskowe i położne.

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego działają niżej wymienione zakłady opieki zdrowotnej:
Gmina Andrespol:

- 1) Gminna Przychodnia Zdrowia w Andrespolu
- 2) NZOZ „Medmax” w Andrespolu
- 3) NZOZ „Medar” w Andrespolu

Gmina Brójce:

- 1) Samodzielny Publiczny ZOZ w Brójcach z/s w Kurowicach

Miasto i Gmina Koluszki:

- 1) NZOZ „Med.-Kol” w Koluszkach
- 2) NZOZ „Przychodnia Lekarska Zdrowie” w Koluszkach
- 3) NZOZ „Eskulap” w Koluszkach

Miasto i Gmina Tuszyn:

- 1) Samorządowa Przychodnia w Tuszynie
- 2) "Medan" NZOZ w Tuszynie

Miasto i Gmina Rzgów:

- 1) SP ZOZ Gminna Przychodnia Zdrowia w Rzgowie

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2007 roku realizowane były przez gminy następujące programy zdrowotne:

- ✓ Program profilaktyki choroby zwyrodnieniowej stawów, choroby zakrzepowej żył oraz nowotworów jelita grubego.
- ✓ Badania mammograficzne.
- ✓ Badania densytometryczne.
- ✓ Badania rentgenowskie klatki piersiowej.
- ✓ Zapobieganie chorobom i urazom.

II.2.1.8.e – Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego funkcjonuje sześć Ośrodków Pomocy Społecznej w tym trzy Gminne, jeden Miejski – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i dwa Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej. W Ośrodkach tych jest zatrudnionych 48 osób, w tym 23 pracowników socjalnych. Objętych pomocą społeczną było 3.107 środowisk ogółem, co stanowi około 10.720 osób. Do tego dochodzi pomoc świadczona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Z analizy danych zebranych przez Ośrodki Pomocy Społecznej wynika, że wymierną pomocą finansową objętych było 12% ludności Powiatu (7.209 osób). Nie oznacza to jednak, że tylko tylu jest potrzebujących. W wielu przypadkach Ośrodki odmawiały pomocy z powodu braku środków finansowych, które niekiedy zabezpieczają tylko świadczenia obowiązkowe. Zdarza się też tak, że osoby potrzebujące pomocy nie mają dostępu do instytucji bądź też nie są świadome tego, jaki rodzaj pomocy i świadczeń im przysługuje. Sytuacja taka się zdarza dość często wśród mieszkańców wsi. Opiekę całodobową ludziom starszym, osobom chorym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie zapewniają trzy Domy Pomocy Społecznej: 1 placówka niepubliczna i 2 publiczne, w których miejsc statutowych na dzień 31 grudnia 2007r., było 243. Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i dla osób przewlekłe somatycznie chorych z chorobą Alzheimera przy Stowarzyszeniu Serc Jezusa i Maryi w Koluszkach przeznaczony jest dla 38 osób. Dom Pomocy Społecznej dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet w Lisowicach – 60 miejsc oraz Dom Pomocy Społecznej dla osób psychicznie chorych w Wiśniowej Górze przeznaczony dla 145 osób. W aktualnym stanie prawnym przy współfinansowaniu pobytu osób umieszczanych w Domach Pomocy Społecznej przez pensjonariusza, rodzinę i gminę liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób starszych jest wystarczająca, a nawet dochodzi do sytuacji, w której pozostają w domach wolne miejsca. Natomiast w przypadku osób chorych psychicznie i domów przeznaczonych dla tej kategorii mieszkańców nie ma problemów ze skierowaniami przez gminę. Znaczne zainteresowanie placówką na terenie Powiatu wykazuje gmina Łódź i jej mieszkańcy. Mankamentem jest jednak brak standardów, szczególnie w warunkach bytowych oraz brak środków na szybkie dokończenie rozpoczętej inwestycji. Z powodu braku w Powiecie schroniska oraz noclegowni – w sytuacjach trudnych na bazie Domów Pomocy Społecznej zabezpieczane są odpowiednie formy pomocy i wsparcia dla osób potrzebujących, szczególnie w okresie jesienno – zimowym. Powiat Łódzki Wschodni z placówek opiekuńczo – wychowawczych posiada Rodzinny Dom Dziecka w Bukowcu (placówka całodobowa) oraz placówkę wsparcia dziennego - Świetlicę Dworcową w Koluszkach. Przy

Stowarzyszeniu dla osób niepełnosprawnych „RAZEM” w Koluszkach funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej dla 30 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Na terenie Powiatu funkcjonuje Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koluszkach z punktem filialnym w Tuszynie. Ogółem w Powiecie liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej wynosi 3.107. Najwięcej środowisk zamieszkuje w Koluszkach (46% - 1.438 środowisk), a najmniej mieszka na terenie gminy Brójce (6% - 179 środowisk). W całym powiecie jest 2 977 osób niepełnosprawnych, w tym z pomocy wymiernej skorzystało 731 osób natomiast z niewymiernej 948 osób niepełnosprawnych. Najliczniejsza grupa niepełnosprawnych skorzystała z pomocy w gminie Andrespol (37% - 1.100 osób) natomiast jedynie 1.7% stanowią osoby niepełnosprawne korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brójcach (51 osób). Z analizy danych Ośrodków Pomocy Społecznej wynika, iż ilość bezrobotnych korzystających z pomocy w Powiecie wynosi 4.627 osób. Pomocy wymiernej udzielono 1.361 osobom natomiast pomoc niewymierną otrzymała grupa 2.264 osoby. Aż 2.584 osoby bezrobotne zarejestrowano w Koluszkach (56%) natomiast jedynie 1.8% bezrobotnych korzysta z pomocy Ośrodka w gminie Brójce (82 osoby). Następną analizowaną grupą mieszkańców są rodziny niepełne. W Powiecie Łódzkim Wschodnim ogółem są 2.490 rodziny niepełne. W tym 392 rodziny skorzystały z pomocy wymiernej, natomiast 704 rodzin skorzystało z pomocy niewymiernej. 59% rodzin niepełnych zamieszkuje teren gminy Andrespol – grupa 1.400 rodzin, natomiast jedynie 1% rodzin korzysta z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzgowie – grupa 26 rodzin. W Powiecie jest 511 rodzin wielodzietnych. Ośrodki Pomocy Społecznej udzieliły 347 rodzinom pomocy wymiernej, a 97 niewymiernej. Przeważająca liczba 307 rodzin (60% rodzin wielodzietnych) zamieszkuje Koluszki, natomiast 2% rodzin wielodzietnych (grupa 9 rodzin) korzysta z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzgowie. Na terenie powiatu zarejestrowano 95 środowisk dotkniętych przemocą. W tym 62 środowiska korzystające z niebieskiej karty. 71% rodzin (65 rodzin) korzysta z pomocy Miejsko Gminnego Ośrodka w Koluszkach, natomiast jedynie 3% rodzin (3 rodziny) mieszka na terenie gminy Brójce. Wśród osób dotkniętych uzależnieniami w powiecie korzysta z pomocy 105 osób. Wszystkie te osoby są uzależnionymi od alkoholu. Z czego 37 osób (35% uzależnionych) zamieszkuje gminę Rzgów, a 10 osób (9%) gminę Andrespol. W Powiecie Łódzkim Wschodnim 23 osoby korzystają z pomocy po opuszczeniu zakładu karnego. Pomoc ta ma zarówno charakter wymierny – z którego skorzystało 12 osób, jak i niewymierny – skorzystało z niego 11 osób. 12 osób korzysta z pomocy ośrodka w Tuszynie, 9 osób w Koluszkach natomiast 2 osoby są podopiecznymi ośrodka w gminie Brójce. Ostatnim środowiskiem osób korzystających z pomocy społecznej są osoby bezdomne. W powiecie jest 14 osób bezdomnych. Korzystają one z pomocy ośrodków w Koluszkach oraz Tuszynie – po 7 osób zarówno w jednym, jak i w drugim.

Poniższa tabela ukazuje pomoc społeczną udzieloną osobom zaliczającym się do grup ryzyka z punktu widzenia powodów / przyczyn przyznania pomocy

Ośrodek	<i>GOPS Andrespol</i>	<i>GOPS Brójce</i>	<i>MGOPS Rzgów</i>	<i>GOPS Nowosolna</i>	<i>MGOPS Koluszki</i>	<i>MGOPS Tuszyn</i>	<i>OGÓŁEM</i>
<i>Bezrobocie i ubóstwo</i>	Bezrobocie 1.150 ubóstwo 309	Bezrobocie 82 ubóstwo 94	Bezrobocie 158 ubóstwo 202	Bezrobocie 246 ubóstwo 34	Bezrobocie 2.548 ubóstwo 177	Bezrobocie 407 ubóstwo 498	Bezrobocie 4.627 ubóstwo 1.314
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawcz ych</i>	114	61	35	27	382	234	853
<i>Niepełność rodzin</i>	1.400	51	98	38	740	163	2.490
<i>Wielodzietno ść</i>	150	24	9	33	307	21	544
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	43	68	47	16	288	68	468
<i>Niepełno – sprawność</i>	1.100	51	116	387	863	460	2.977
<i>Potrzeba ochrony macierzyńst wa</i>	30	7	28	9	268	60	402
<i>Przemoc w rodzinie</i>	8	3	0	4	65	15	95

Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Jeśli chodzi o formy pomocy świadczonej w Powiecie Łódzkim Wschodnim to w całym powiecie przyznano ogółem 3.865 zasiłków rodzinnych. Do zasiłków rodzinnych przyznano dodatki: z tytułu urodzenia dziecka - 122, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego - 385, samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych - 18, z tytułu samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 1.223, rozpoczęcia roku szkolnego – 220, oraz podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania - 602. Na terenie całego Powiatu Łódzkiego Wschodniego łącznie przyznano 7.314 świadczeń, zasiłków oraz usług. W powiecie ogólna liczba zasiłków stałych wypłacanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej wyniosła 275 świadczeń. Z czego 191 zasiłków zostało przyznanych dla osób samotnie gospodarujących natomiast 84 zasiłki przyznano osobom pozostającym w rodzinie. Liczba zasiłków okresowych przyznanych w Powiecie wyniosła 863 świadczeń. Wśród powodów przyznania zasiłku największa ilość została wypłacona z powodu: bezrobocia – 662, długotrwałej choroby - 83, niepełnosprawności – 91, oraz możliwości utrzymania lub nabycia świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego – 6.

Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego ogółem wypłaciły zasiłki celowe w ilości 1748 świadczeń. Z czego wypłacono 355 zasiłków celowych specjalnych oraz 17

zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne. W powiecie z tytułu ochrony macierzyństwa przyznano 57 zasiłków. Na terenie powiatu przyznano ogółem 21 biletów kredytowych. Dane statystyczne mówią o świadczonych 50 usługach opiekuńczych na terenie Powiatu. Ośrodki Pomocy Społecznej skierowały ogółem 19 osób do Domów Pomocy Społecznej. Z czego 13 osób zostało skierowanych do placówek publicznych natomiast 6 do placówek prywatnych. Miejsko Gminne oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej wypłaciły świadczenia opiekuńcze, których liczba wyniosła 401 w Powiecie. W tym został ujęty zasiłek pielęgnacyjny w ilości 269 świadczeń oraz 132 świadczeń pielęgnacyjnych. Ośrodki Pomocy Społecznej jako najczęstszy powód przyznania pomocy mieszkańcom wymieniali bezrobocie. Aby niwelować skutki bezrobocia oraz przeciwdziałać temu zjawisku przyznano w całym Powiecie pomoc 1.205 środowiskom.

Kwestią społeczną szczególnie dolegliwą dla środowisk lokalnych na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego jest zjawisko ubóstwa. W celu złagodzenia skutków ubóstwa na terenie Powiatu pomoc otrzymały 1.314 osoby. Problem bezdomności na terenie Powiatu dotyczy grupy 14 osób. Grupie 5 osób przyznano pomoc ze względu na sieroctwo naturalne. Wśród mieszkańców Powiatu Łódzkiego Wschodniego 731 osoby otrzymały pomoc z tytułu niepełnosprawności członków ich rodzin. Z problemem długotrwałej i ciężkiej choroby w społeczności lokalnej boryka się 468 osób. Ośrodki Pomocy Społecznej przyznały pomoc 62 osobom, w których wystąpiło zjawisko przemocy w rodzinie. Na terenie Powiatu przyznano 401 świadczeń opiekuńczych. Nie mniej ważnym powodem przyznania pomocy jest zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Ogółem 853 osobom przyznano pomoc ze względu na problem bezradności. Zjawisko uzależnienia od alkoholu było przyczyną przyznania pomocy dla 105 osób. Ogółem 23 osoby zostały objęte pomocą społeczną z powodu trudności w przystosowaniu się do życia w społeczeństwie po opuszczeniu zakładu karnego. Ośrodki Pomocy Społecznej ze względu na zaistniałe zdarzenia losowe przyznały pomoc 10 osobom. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przyznało 1.013 świadczeń rodzinom zastępczym na pomoc bieżącą w tym:

- ✓ 781 świadczeń dla rodzin spokrewnionych z dzieckiem,
- ✓ 97 świadczeń dla rodzin niespokrewnionych z dzieckiem,
- ✓ 135 świadczeń dla rodzin zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodziny zastępcze otrzymały 273 świadczenia pieniężne na kontynuowanie nauki oraz 17 świadczeń w formie rzeczowej na zagospodarowanie. Placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego otrzymały 7 świadczeń pieniężnych na kontynuowanie nauki oraz jedno w formie rzeczowej na zagospodarowanie. Specjalne Ośrodki Szkolno – Wychowawcze otrzymały od Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie 2 świadczenia pieniężne na usamodzielnienia oraz 8 świadczeń pieniężnych na kontynuowanie nauki. W ramach zadań własnych Powiatu realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest sprawowanie nadzoru nad działalnością rodzinnej opieki zastępczej, jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych. Na terenie Powiatu odpowiednio funkcjonują następujące placówki opiekuńczo – wychowawcze:

- ✓ Świetlica Dworcowa w Koluszkach,
- ✓ Rodzinny Dom Dziecka w Bukowcu.

Świetlica Dworcowa jest placówką wsparcia dziennego działającą od 1951 r. Jest przeznaczona dla dzieci i młodzieży oraz uczniów dojeżdżających do szkół średnich, zawodowych i gimnazjów. Liczba miejsc wynosi 32, średnia ilość dzieci uczęszczających – około 90 miesięcznie. Świetlica zapewnia wychowankom opiekę podczas oczekiwania na pociąg, pomoc w odrabianiu lekcji, pomoc w rozwiązywaniu trudnych spraw oraz prowadzi zajęcia rozwojowe w formie pogadanek

i wykładów. Plan pracy był ułożony zgodnie z potrzebami młodzieży przebywającej w Świetlicy. W 2007r., zrealizowano zajęcia na takie tematy, jak: relacje panujące w rodzinie, wybór przyszłego zawodu, techniki uczenia się, zapamiętywania, sporządzania notatek, sposoby relaksacji. Poruszono również tematykę dotyczącą zagrożeń związanych z alkoholizmem i nikotynizmem, przemocą, HIV i AIDS. Druga placówka opiekuńczo – wychowawcza funkcjonująca w Powiecie Łódzkim Wschodnim – Rodzinny Dom Dziecka w Bukowcu – przeznaczona jest dla 8 dzieci. Potrzeby w zakresie zapewnienia opieki dzieciom pozbawionym opieki i wychowania, mają tendencję wzrostową. Wynika to nie tylko ze zubożenia społeczeństwa, ale również z przedmiotowego traktowania małoletnich oraz bezkarności naturalnych opiekunów nie wypełniających należycie swojej roli, a czasem nawet brak współdziałania pomiędzy instytucjami, które mają obowiązek zapewnić dzieciom bezpieczne warunki życia, wychowania i nauki.

Na terenie Powiatu wg stanu na dzień 31.12.2007r. były 74 rodzin zastępcze, w których przebywało 112 dzieci. Z tego 76 dzieci wychowywało się w rodzinach spokrewnionych, a 21 dzieci w rodzinach niespokrewnionych. Rodziny zastępcze otrzymywały świadczenia związane z bieżącym utrzymaniem dzieci, kontynuacją nauki, usamodzielnieniem i zagospodarowaniem. Na terenie Powiatu funkcjonują 2 zawodowe niespokrewnione rodziny zastępcze o charakterze pogotowia, w których w 2007 r. umieszczonych było 15 dzieci.

W 2007 r. dwunastu usamodzielniającym się wychowankom przyznano pomoc pieniężną z tytułu kontynuowania nauki. Potrzeby usamodzielnianych wychowanków są bardzo różnorodne od konieczności w pozyskaniu własnego mieszkania, poprzez pomoc w doradztwie dotyczącym dalszej kontynuacji nauki, pomocy w rozwiązywaniu problemów życia codziennego, pomocy w regulowaniu spraw w instytucjach publicznych oraz w poszukiwaniu zatrudnienia. Ośrodki Gminne z uwagi na brak środków nie udzielają żadnej pomocy finansowej usamodzielnionym wychowankom. Dzieci z niezamożnych rodzin zastępczych, a takich na naszym terenie jest przeważająca większość kwalifikują się do pomocy w formie rzeczowej. Poza tym najważniejszą sprawą staje się brak mieszkań dla wychowanków opuszczających placówki i rodziny zastępcze.

W ramach realizacji programu pomocy osobom w kryzysie rozszerzył swą działalność Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym pomocy udzielają specjaliści pracy socjalnej, pracownik socjalny, psycholog, prawnik. Z porad skorzystało 468 potrzebujących. Z tego 8% osób korzystających z porad psychologa i prawnika przychodzi do Punktu cyklicznie. Zasadnym jest nadal rozszerzać działalność Punktu Interwencji Kryzysowej i dofinansowywać i rozpropagować jego działalność. W ramach porozumienia z gminą Brójce, od miesiąca listopada 2004r., nadal 2 razy w miesiącu osoby przyjmujące w Punkcie Interwencji Kryzysowej wyjeżdżają do gminy przyjmując w terenie Kurowic mieszkańców społeczności lokalnej. Miejsko – Gminne, Miejskie oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej przyznały dodatkowe formy pomocy łącznie 4.356 osobom. Łącznie Ośrodki Pomocy Społecznej przyznały 7.314 świadczeń, zasiłków i usług. Dane statystyczne dotyczące form pomocy oraz ilości osób, które otrzymały pomoc na terenie Powiatu kształtują się w następujący sposób:

- ✓ Ośrodek Pomocy Społecznej w Koluszkach udzieliły schronienia 3 osobom,
- ✓ w całym Powiecie posiłki wydano 1.489 osobom, w tym objęto dożywianiem grupę 1.343 dzieci,
- ✓ na terenie Powiatu nie udzielano pomocy w formie zakupu odzieży,
- ✓ 241 osobom zapewniono opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ 61 osobom zapewniono opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe,
- ✓ Ośrodki Pomocy Społecznej sprawiły pogrzeb 7 osobom z terenu powiatu,
- ✓ pomoc z tytułu zdarzenia losowego przyznano 6 środowiskom,
- ✓ z pomocy w postaci pracy socjalnej skorzystało 3.068 osób,
- ✓ Ośrodek Pomocy Społecznej w Brójcach udzielił pomocy 65 kombatanom

Poniższa Tabela ukazuje ilość rodzin i osób korzystających z pomocy w podziale na gminy z terenu powiatu

Ośrodek	<i>GOPS Andrespol</i>	<i>GOPS Brójce</i>	<i>MGOPS Rzgów</i>	<i>GOPS Nowosolna</i>	<i>MGOPS Koluszki</i>	<i>MGOPS Tuszyn</i>	<i>OGÓŁEM</i>
<i>Osoby korzystające z pomocy</i>	2.260	147	311	644	3.482	902	7.746
<i>Rodziny niepełne oraz wielodzietne</i>	Niepełne 1.400 Wielodzietne 150	Niepełne 51 Wielodzietne 24	Niepełne 98 Wielodzietne 9	Niepełne 38 Wielodzietne 33	Niepełne 740 Wielodzietne 307	Niepełne 163 Wielodzietne 21	Niepełne 2.490 Wielodzietne 544
<i>Rodziny dotknięte przemocą oraz korzystające z niebieskiej karty</i>	Przemoc 8 korzystające z niebieskiej karty 6	Przemoc 3 korzystające z niebieskiej karty 3	Przemoc 0 korzystające z niebieskiej karty 0	Przemoc 4 korzystające z niebieskiej karty 4	Przemoc 65 korzystające z niebieskiej karty 42	Przemoc 15 korzystające z niebieskiej karty 7	Przemoc 95 korzystające z niebieskiej karty 62
<i>Liczba osób dotkniętych uzależnieniami</i>	10	12	37	11	19	16	105
<i>Liczba osób, które opuściły zakład karny</i>	0	2	0	0	9	12	23

Odrębną kwestią społeczną identyfikowaną i będącą w obrębie aktywnej działalności powiatu jest problematyka niepełnosprawności. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką realizującą ustawowe zadania z zakresu pomocy społecznej zarówno własne jak i zlecone zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Na terenie Powiatu znajduje się około 2.977 osób niepełnosprawnych, najwięcej wśród ludności gmin Andrespol oraz miasta Koluszki. Osoby te powinny mieć miejsce w którym będą mogły uzyskać pomoc w charakterze porad, diagnozy lub terapii psychologicznej. Porady i zajęcia są szczególnie ważne dla tych osób, które zamieszkują tereny wiejskie z czym wiąże się ograniczenie a nawet całkowita niedostępność do instytucji oferujących pomoc dla osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne powinny uzyskać pomoc w celu poprawy lub wyrównywania szans samodzielnego funkcjonowania, poradnictwa oraz rozwijania pewności siebie. Należy zwrócić szczególną uwagę na kwestię rehabilitacji osób z dysfunkcjami, która oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia oraz integracji społecznej. Prowadzenie kompleksowych oddziaływań skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędnym warunkiem wspomagającym zwiększenie aktywności życiowej tej części społeczności powiatu. Niepełnosprawność może powstać w różnym okresie życia osób. Bywa